

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. I. Vtrum Consilium formaliter sit sola inquisitio rationis, vel etiam iudicium seu sententiam intellectûs inducat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

51. Probatur etiam conclusio duplici ratione, A quam locis citatis indicat S. Doctor. Prima sic potest proponi: Sicut se habet notitia principiorum ad notitiam conclusionum, ita se habet intentio finis ad electionem mediorum: Sed impossibile est positam notitiam principiorum, non sequi notitiam conclusionis, quæ cum ipsis habet necessariam connexionem, & cujus veritate non stante, nequit stare veritas principiorum: Ergo etiam impossibile est stare efficacem intentionem finis, & non sequi electionem unici medij, sine quo non potest acquiri.
52. Secunda ratio est: Voluntas non potest (volitione saltem absolutâ & efficaci) velle impossibilia, ut supra ostendimus: Atqui si absolutè & efficaciter intenderet finem, & tamen nollet eligere medium quod est unicum, & sine quo finis obtineri non potest, vellet volitione absolutâ & efficaci aliquid impossibile, ut patet: Ergo non potest voluntas, suppositâ intentione efficaci finis, rejicere medium unicum, sed ad illud eligendum necessitatur.
53. Confirmatur: Si voluntas positâ intentione finis, unicum quod occurrit medium repudiare valeret, posset etiam simul efficaciter velle & nolle obtinere talem finem: Sed hoc dici nequit: Ergo &c. Sequela Majoris probatur: in primis enim finem illum efficaciter vellet, cum intentio non sit simplex affectus & complacentia in fine, sed volitio efficax illius. Non vellet autem illum efficaciter, quia efficax volitio finis est virtualis volitio mediorum, & implicite seu virtualiter illam continet. Unde Christus dicebat Joan. 14. *Si quis diligit me (scilicet efficaciter) mandata mea servabit.* Et Matth. 19. *Si vis in vitam ingredi, serva mandata.* Item de eo qui pauperi non dat elemosynam, quando ipsa est medium necessarium ad præceptum charitatis observandum, dicitur i. Joan. 3. *Quomodo charitas Dei manet in illo?*
54. Hæ rationes ostendunt, voluntatem ad electionem medij, quod intellectus judicat esse unicum, necessitari non solum quantum ad specificationem, sed etiam quoad exercitium, pro eo saltem tempore, quò intellectus judicat esse necessarium, ut electio exerceatur ad consecutionem finis: nam impossibile est quòd intentio finis sit efficax, nisi in actu exercito inferat electionem mediorum, eo tempore quo finis debet executioni mandari: v. g. qui intendit cras flumen transire, & videt non posse nisi per pontem, potest quidem volitionem talis medij suspendere usque ad tempus quo debet transire, sed cum instat hora transitus, non potest talis medij electionem non ponere.
55. Objicies contra hanc conclusionem: Si suppositâ efficaci intentione finis, homo ex necessitate eligeret medium, quod intellectus judicat esse unicum, vel talis necessitas oriretur ex fine, vel ex ipso medio? Neutrum dici potest: Ergo &c. Minor probatur: Talis necessitas non potest peti ex fine, quia finis non movet efficacius ad eligendum medium, quam moveat ad seipsum appetendum; cum non moveat ad amorem illius, nisi quia movet ad amorem sui: Sed finis particularis non movet voluntatem necessariò ad amorem sui: Ergo nec ad electionem illius medij. Non potest etiam illa necessitas oriri ex ipso medio: Quia voluntas à nullo bono particulari & limitato necessitari potest: Sed medium illud, quamvis unicum, habet bonitatem fini-

tam & limitatam, cum nullam aliam habeat, præter bonitatem finis extrinsecè participatam, quam supponimus esse limitatam: Ergo, &c.

Respondeo necessitatem illam neque ex fine, neque ex medio solitariè sumptis, sed ex necessaria connexionem medij cum fine ortum habere: sicut quando dicitur, *si Petrus currit, necessariò movetur*, necessitas hujus illationis & consequentiæ, neque ex cursu, neque ex motu Petri, quæ sunt contingentiæ, provenit; sed ex connexionem necessaria quæ reperitur inter Antecedens & Consequens, & inter motum Petri & ejus cursum. Potest etiam dici, hanc necessitatem provenire ex ipso medio, suppositâ efficaci intentione finis: quia licet medium, quando est unicum, non habeat omnem rationem boni simpliciter, habet tamen omnimodam utilitatem, quæ est bonitas medij, formaliter ut medium est: quare licet necessitatem omnimodam & absolutam inducere non possit, potest tamen causare necessitatem secundum quid, & hypotheticam; quæ libertati non præjudicat, ut communiter docent Theologi. Unde electio hujus medij potest esse meritoria, vel culpabilis, ut patet tum in eo qui ex efficaci intentione salutis eligit observantiam præceptorum, quæ est unicum & necessarium medium ad vitam æternam consequendam; juxta illud Christi Matth. 19. *Si vis in vitam ingredi, serva mandata*: tum etiam in illo qui habens intentionem efficacem obtinendi sanitatem, audit à Medico unicum medium ad eam consequendam esse accessum ad non suam; talis enim, eligendo illud medium, peccat mortaliter.

DISPUTATIO X.

De Consilio & Consensu.

Ad questionem 14. & 15. Divi Thoma.

EXPLICATA naturâ electionis differit S. Doctor de duplici actu, qui ad illam prærequiritur, consilio scilicet, qui eam dirigit ac regular, & media per illam acceptanda perquirat; & consensu, qui est approbatio sive complacentia de ipsorum inventionem & utilitate. Pauca autem circa hos duos actus dicenda occurrunt: unde utrumque hæc disputatione complectemur.

ARTICVLVS PRIMVS.

56. *Utrum Consilium formaliter sit sola inquisitio rationis, vel etiam iudicium seu sententiam intellectus includat?*

S. I.

Quibusdam præmissis difficultas proponitur & resolvitur.

NOTANDVM primò, quòd sicut in syllogismo duo sunt, præmissæ scilicet & conclusio: ita in consilio, quod est quidam rationis practicæ discursus, & veluti quidam syllogismus prudentiæ, duo præcipuè actus intellectus interveniunt; inquisitio scilicet mediorum, quæ

juvare possint ad obtinendum finem, & iudicium de illorum bonitate & convenientia: primum se habet ut via, secundum ut terminus: nam per inquisitionem rationis pervenimus ad iudicium de mediis convenientibus.

2. Notandum secundò, quòd duplex est iudicium terminans actum consultationis circa media: primum est, quòd intellectus unum esse utilius & convenientius, subindeque cæteris præferendum; & hoc iudicium, quod appellatur sententia, seu deliberatio, immediatè deservit electioni. Inquirimus ergo, an consilium consistat solum in inquisitione mediorum, vel etiam includat iudicium seu sententiam, quâ intellectus practicè iudicat hoc medium esse eligendum; quæ est veluti conclusio totius processus qui reperitur in consilio. Pro resolutione

3. Dico, consilium humanum, seu prout reperitur in hominibus, utrumque actum includere: in Deo verò non dicere inquisitionem & consultationem de mediis, sed tantum iudicium rationis practicæ de eorum convenientia & bonitate. Ita communiter docent Thomistæ, præsertim Caietanus & Conradus hîc art. 1. contra Vazquem, Azorium, Corneio, & alios Recentiores, existimantes consilium in sola inquisitione mediorum consistere.

4. Probatur prima pars ratione notabili primo infinuata. Consilium est quidam rationis practicæ discursus, & veluti quidam syllogismus prudentiæ, cujus conclusio est iudicium, seu sententia; unde sicut in speculativis præmissæ solum inchoativè sunt syllogismus; completæ autem per conclusionem quam inferunt, simul cum ea perfectum syllogismum efficiunt: ita in practicis inquisitio rationis solum inchoativè est consilium, completa autem per iudicium, simul cum ipso consilium perfectè & completè efficit & componit.

5. Confirmatur: Tam in consilio communi plurimum, quàm in particulari cujuscumque, si multiplicatis difficultatibus non pervenitur ad iudicium, seu deliberationem & sententiam, sed ipsa in alium diem vel horam differtur, communitè omnes sentiunt & dicunt consilium non esse completum: Ergo consilium, secundum communem modum concipiendi & loquendi, non solum inquisitionem & consultationem de mediis, sed etiam iudicium seu sententiam de eorum convenientia & bonitate importat.

6. Confirmatur amplius: Si iudicium esset omnino extra consilium, illud nullo modo reperiretur in Deo: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris patet: nam ut statim dicemus, in Deo non reperitur inquisitio seu consultatio de mediis: Ergo si consilium in ea solum consisteret, & iudicium seu sententiam de convenientia mediorum non importaret, nullo modo reperiretur in Deo. Minor verò probatur ex variis Scripturæ locis, in quibus Deo & Christo passim attribuitur consilium: nam Job. 12. dicitur: *Apud ipsum est sapientia & fortitudo, & ipse habet consilium & intelligentiam.* Et Jerem. 32. Deus appellatur, *Magnus consilio &*

A *incomprehensibilis cogitavit.* Item Isaia 46. Deus dicit: *Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet.* Et Apostolus ad Ephes. 1. asserit quod *Deus operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Denique Isaia 9. Christus vocatur *Admirabilis consiliarius,* & cap. 11. Spiritus consilij super eum requiescere dicitur. At hæc loca debent in sensu proprio & non metaphoricè accipi; cum ex hoc nullum sequatur inconveniens, ut patebit ex dicendis in probatione secundæ partis: Ergo consilium reperitur in Deo.

7. Probatur igitur secunda pars conclusionis ex D. Thoma 1. p. qu. 22. art. 1. ad 1. ubi ait: *Ipsa ratio rerum agendarum consilium in Deo dicitur, non propter inquisitionem, sed propter certitudinem cognitionis, ad quam consistentes inquirendo perveniunt.* Et clariùs hîc art. 1. cum sibi objecisset in secundo argumento: *Inquirere intellectus discurrens est, & sic Deo non convenit, cuius cognitio non est discursiva: Sed consilium Deo attribuitur, dicitur enim ad Ephes. 1. quod operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ: Ergo consilium non est inquisitio:* Respondet, *Quod ea que dicuntur de Deo, accipienda sunt absque omni defectu qui invenitur in nobis: sicut in nobis scientia est conclusionum per discursum à causis in effectus: Sed scientia dicta de Deo, significat certitudinem de omnibus effectibus in prima causa, absque omni discursu. Et similiter consilium attribuitur Deo, quantum ad certitudinem scientiæ, vel iudicij, qua in nobis provenit ex inquisitione consilij: Sed huiusmodi inquisitio in Deo locum non habet; & ideo consilium secundum hoc Deo non tribuitur. Et secundum hoc Damascenus dicit, quod Deus non consiliatur; ignorantis enim est consiliari. Quibus verbis clarè docet, quod sicut scientia reperitur in Deo, absque discursu; ita & consilium absque inquisitione: quia inquisitio supponit ignorantiam vel dubitationem; nemo enim prudens inquit quod probè scit, nec querit quod possidet: ignorantia autem & dubitatio non habent locum in Deo: Ergo neque inquisitio. In Angelis tamen, in quibus potest esse nescientia, potest etiam esse inquisitio, licet sine discursu. Unde Dionysius 7. cap. cælestis hierarchiæ introducit Angelos quæstionem facientes ad Jesum de susceptæ pro nobis carnis opere, juxta illud Isaia 63. *Quis est iste qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? Iste est formosus in stola sua.* Et Psal. 23. *Quis est iste Rex gloriæ?* Quare in Angelis consilium de supernaturalibus, quorum habent nescientiam, non solum iudicium, sed etiam inquisitionem potest includere, quia de illis dubitare possunt.*

C *gnificat certitudinem de omnibus effectibus in prima causa, absque omni discursu. Et similiter consilium attribuitur Deo, quantum ad certitudinem scientiæ, vel iudicij, qua in nobis provenit ex inquisitione consilij: Sed huiusmodi inquisitio in Deo locum non habet; & ideo consilium secundum hoc Deo non tribuitur. Et secundum hoc Damascenus dicit, quod Deus non consiliatur; ignorantis enim est consiliari. Quibus verbis clarè docet, quod sicut scientia reperitur in Deo, absque discursu; ita & consilium absque inquisitione: quia inquisitio supponit ignorantiam vel dubitationem; nemo enim prudens inquit quod probè scit, nec querit quod possidet: ignorantia autem & dubitatio non habent locum in Deo: Ergo neque inquisitio. In Angelis tamen, in quibus potest esse nescientia, potest etiam esse inquisitio, licet sine discursu. Unde Dionysius 7. cap. cælestis hierarchiæ introducit Angelos quæstionem facientes ad Jesum de susceptæ pro nobis carnis opere, juxta illud Isaia 63. *Quis est iste qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? Iste est formosus in stola sua.* Et Psal. 23. *Quis est iste Rex gloriæ?* Quare in Angelis consilium de supernaturalibus, quorum habent nescientiam, non solum iudicium, sed etiam inquisitionem potest includere, quia de illis dubitare possunt.*

S. III.

Solvuntur objectiones.

8. **O**BJECTIONES primò contra primam partem conclusionis: D. Thomas hîc art. 1. ait: *Inquisitio rationis qua est ante iudicium de eligendis, consilium vocatur:* Ergo consilium non includit iudicium, sed in sola inquisitione rationis consistit.

Respondeo Divum Thomam loqui de consilio inchoativè: nam sicut præmissæ ante conclusionem sunt syllogismus inchoativè; ita inquisitio rationis ante iudicium de eligendis, est inchoativè consilium: sicut tamen syllogismus

non censetur completus ante conclusionem, ita nec consilium ante iudicium seu deliberationem de agendis; si enim inquiritur, & ad deliberationem & resolutionem non pervenitur, nihil datur consilij. Unde Caietanus hic art. 1. ait: *Consilium significat inquisitionem completam; id est, usque ad iudicium inclusivè.*

9. Obijcies secundò: Consilium & iudicium sunt actus diversarum virtutum: Ergo unum non includitur in alio. Consequentia videtur bona: nam si unus ex illis actibus in alio includeretur, scilicet iudicium in consilio, ab eadem virtute uterque eliceretur. Antecedens verò est D. Thomæ infra qu. 57. art. 6. & 2. qu. 51. art. 1. & 3. ubi docet Eubuliam esse virtutem ad bene consiliandum, & synesim ad rectè iudicandum.

10. Respondeo distinguendo Antecedens: Consilium & iudicium sunt actus diversarum virtutum, si loquaris de consilio inadæquatè, concedo; sic enim una pars ejus, quæ est inquisitio, est actus eubulæ, alia verò actus synesis, seu gnoem: si autem loquaris de consilio adæquatè, nego. Nam sicut consilium adæquatè sumptum dicitur duos actus rationis, scilicet inquirere & iudicare; sic ad ipsum concurrunt duæ virtutes prædictæ, sed neutra producit consilium adæquatè. Nec mirum quod totus syllogismus practicus procedat à duplici virtute intellectuali practica; cum etiam integer syllogismus speculativus procedat à duplici virtute intellectuali speculativa, scilicet ab intelligentia quantum ad præmissas, & à scientia quantum ad conclusionem.

S. III.

Corollarium precedentis doctrine.

11. **E**X dictis inferes, consilium, ut reperitur in hominibus, esse inquisitionem & iudicium rationis practicæ circa media à nobis apponenda, quando res est dubia, & momenti alicujus. In qua definitione inquisitio & iudicium est genus, quia in homine non reperitur iudicium absque prævia inquisitione. Additur *rationis practicæ*, quia inquisitiones & iudicia intellectus speculativi, ut Mathematicæ consultationes & demonstrationes, consilia non sunt, ut dicit Aristoteles 3. Ethic. cap. 3. Subditur *circa media*, quia ut docet S. Thomas hic art. 2. consilium non est de fine, sed solum de his quæ sunt ad finem: cum enim sit quidam discursus intellectus practici, ut supra ostendimus, sicut discursus non est de principiis, sed de conclusionibus; ita nec consilium de fine, qui se habet ut primum principium in agibilibus, sed solum de mediis, quæ ad ejus assecutionem conducunt. Unde Aristoteles 3. Ethic. cap. 5. *Consultamus*, inquit, *non de fine, sed de his quæ ad finem tendunt: nam neque medicus an sanare, neque orator an persuadere, neque politicus an bonis legibus civitatem temperare debeat, neque ex aliis quispiam de fine consultat: sed omnes cum finem quemdam statuerint, quomodo aut per, quæ eam consequi possint deliberant.* Deinde dicitur à nobis apponenda, quia ut probatur art. 3. consilium solum est circa ea quæ à nobis aguntur, seu quæ curæ & dominio nostro subjecta sunt. Unde Galli v. g. non habent consulere quomodo Indi vivere vel negotiari debeant. Tandem ponitur, *quando res est dubia, & momenti alicujus*, quia ut docet S. Doctor art. 4. ea

quæ sunt certa & determinata in aliqua arte vel disciplina, sub consilio non cadunt: Vanè enim (inquit Aristoteles ubi supra) consuleret Grammaticus, quomodo formandi sunt litterarum characteres, & Geometra quomodo describendum sit trigonum, quomodo circulus; hæc quippe eodem modo fiunt, & in arte determinata sunt. Sic Moyses Exodi 25. non consuluit artifices peritos, quomodo fabricandum esset tabernaculum, quia jam id determinaverat Deus. Similiter etiam de rebus parvis non est consultatio: nam de illis vir prudens non est sollicitus, quia parùm refert quòd sic vel aliter agantur, aut contingant: unde dicitur quod *de minimis non curat Prætor.* Et per hæc factis videntur exposita quæ docet D. Thomas qu. 14.

Solum id quod art. 5. dicit, nempe consilium fieri modo resolutorio, indiget explanatione, quoniam à Caietano & aliis obscure exponitur. Sciendum est igitur, quod in rebus materialibus processum hunc resolutivum appellamus, qui procedit ab eo quod est posterius in esse, ad id quod est prius; sic enim resolutio domûs v. g. procedit à forma domûs, ad lapides, ligna & alia quæ prius fuerunt in esse, quàm ipsa forma domûs. Econtra verò processus ille compositivus dicitur, qui ab his quæ sunt priora in esse, ad ea quæ sunt in esse posteriora, & in cognitione seu intentione priora, ascendit, ut patet in constructione domûs: forma enim domûs, quæ in intentione & cognitione artificis prior est, resultat ex conjunctione lapidum, lignorum, & similibus, quæ in esse & in ordine executionis priora sunt, & posteriora in ordine intentionis. Quia ergo consilium à fine, qui est posterior in esse & in executione, procedit ad media, quæ in eodem ordine priora sunt, utpote causæ ipsius finis, modo resolutorio procedere dicitur. Usus verò & imperium, modo compositivo procedunt: quia à mediis, quæ sunt in esse & in executione priora, ascendunt ad finem, qui in cognitione & intentione prior est, & posterior in executione.

ARTICVLVS II.

An Consensus sit actus realiter ab electione distinctus?

NOTA primò: nomen *Consensus* tribui posse cuicumque actui libero voluntatis, acceptantis bonum ab intellectu propositum, quomodo dicitur peccatum perfici consensu; & sic non est specialis actus voluntatis, nec solum circa media, sed etiam circa finem versatur: quia tamen consensus propriè videtur fieri post perfectam deliberationem & consultationem, idè peculiariter usurpatur à Theologis ad significandum quandam peculiarem voluntatis actum circa media, jam à ratione proposita, & iudicata convenientia; & de consensu sic accepto inquirimus, an sit actus ab electione realiter distinctus?

Nota secundò, quòd cum consensus sequatur iudicium de convenientia & utilitate mediorum, & intellectus iudicare possit, plura media vel unum tantum ad finem obtinendum posse conducere, voluntas per consensum, vel in plura media, vel in unum tantum ferri potest. His præmissis,

Dico: Cum voluntas per consensum fertur ad plura